

Rindeuudised sotsiaalvaldkonnast: supiköögis kohti on

Viimasel ajal esitatakse mulle järjest enam küsimusi, kas kiiresti suurenevale töötute hulga ikka supiköögis ruumi on. Töötuks jäämisest supiköögini on õnneks pikk tee, millel on mõned päästvad vahejaamad. Küll on aga praegusel äreval ajal vajalik võimalikult palju selgitada, mis siis saab, kui ... . On loomulik, et tuntakse muret võimalike tulevikus aset leidvate sündmuste pärast: kas pere jääb nälga, kui keegi töötuks jääb, kas pere peab kuuse alla kolima, kui jäädakse hätta korteriüüri ja pangalaenude tasumisega.

Töötuks jäämine on kindlasti igale inimesele ja tema perele traagiline olukord. Hirmu tuleviku ees tunnevad praegu kõik, ka töötavad inimesed. Kindlasti tasub ka töötavatel inimestel mõelda, kas tema töökoht on ikka igavene, kas rahaliselt parematel aegadel ei tasuks panustada uute oskuste õppimisele, säästmisele ja säästvamale eluviisile. Uute kaasaegsete tööoskuste õppimiseks on käivitatud töötavatele inimestele spetsiaalsed tasuta koolitusprogrammid koolituskeskustes, lähim valgamaalastele Valgamaa Kutseõppekeskuses, kus saab näiteks arvutiõpet, ettevalmistuse koka, müüja kvalifikatsiooniks, teadmisi kaasaegsetest puhastusvahenditest, omandada erialast inglise keelt. Tuleb lähtuda paratamatusest, et elame kiirete muutuste ajastul ning isegi 10 aastat tagasi omandatud erialased teadmised ei pruugi enam kõige konkurentsivõimelisemad olla ning kõige kindlam on omada oskusi erinevate ametite pidamiseks. Töötavad inimesed peaksid täna ka tähelepanu pöörama sellele, et nende töötamine oleks läbinisti seaduslik: et oleks sõlmitud töölepingud, et ei võetaks vastu ümbrikupalka, kasvõi osalist. Praeguseks töötuks jäänud inimesed saavad alles nüüd aru, missuguseid tagasilööke on toonud hetkeline maksudeta hõlptulu, on see siis haigusrahast, koondatu garantiidest, töötuskindlustusest või töötü abirahast ilmajäämine.

Töötuks jäädes tuleb aga hirmu ja häbi tundmata minna nõutama riigi poolt ette nähtud sotsiaalseid tagatise töötule. Koondatule on ette nähtud töötuskindlustushüvitis, sellele õiguse puudumise korral hakkab töötü saama töötü abiraha 1000 kr kuus. Tööturuameti vahendusel pakutakse mitmeid teenuseid, mis võimaldavad olemasolevate oskuste säilitamist või tööturule tagasipöördumist ka uuel erialal. Samuti on tööturuameti vahendusel võimalus alustada ise tööandjana: pakutakse ettevõtlusalast koolitust ja stardiraha isetegemise alustamiseks. Oluline on ka see, et aktiivne töötü olles on tööturuameti kaudu tagatud ka ravikindlustus, seega ei jää ükski töötuna arvel olev inimene ilma arstiabita.

Pereliikme töötuks jäämine halvendab kogu pere elujärge, kuid kõige traagilisemaid tagajärgi ei tasu siiski karta. Seadustega on kehtestatud teatud sotsiaalse turvalisuse miinimumtasand, mille peab tagama eelkõige kohalik omavalitsus. Kui riiklikud sotsiaalkindlustusmeetmed (pensionid, lastetoetused, töötuskindlustus, töötü abiraha) pere toimetulemiseks rahaliselt ei ole piisav, siis tulevad appi sotsiaalhoolekande meetmed. Minimaalseks äraelamiseks tagatakse sissetulek toimetulekutoetuse kaudu, millega perele makstakse toetust katmaks tema elamispinna kulud ja jätab elamiseks riiklikult kehtestatud toimetulekupiiri suuruse summa: 1000 kr pere esimese liikme kohta ja 800 kr iga järgneva pereliikme kohta. Toetus oma suuruses on küll väike, kuid võimaldab minimaalse äraelamise, vähemalt ei kaota üürivõlgnevuse tõttu elamispinna. Lisaks sellele on kohalikel omavalitsustel rida täiendavaid sotsiaaltoetusi väikese sissetulekuga peredele, hädavajalike muude igapäevaelu kulutuste katmiseks.

Kõige paremini näitab töötusega seonduvat vaesust just toimetulekutoetust saavate perede hulk. Pere ühe liikme töötuks jäämine on kindlasti löök pere toimetulekule, kuid ei tähenda

ilmtingimata äärmisesse vaesusse sattumist, teistel täiskasvanud pereliikmetel võib sissetulek olemas olla ning üheskoos elatakse kehvemad ajad üle. Seega on kõige suuremas vaesusriskis üksikvanemaga lastega pered. Toimetulekutoetus arvestab perekonna kõigi liikmete sissetulekuid, ka seda, et laste arvelt on sissetulek kõige väiksem. Toimetulekutoetuse saajate arv Valga linnas tõusis oluliselt alates eelmise aasta detsembrist, võrreldes eelmise aasta sama ajaga tõus on keskmiselt 22 %.

Märtsis Valga linnas toimetulekutoetust saanud 290 perekonna puhul oli toetuse saamise põhjuseks 80 % juhtudel pereliikme töötus, kõigist peredest oli 30 % lastega pered. Küll pole aga märkimisväärne osa toimetulekutoetuse taotlemisi seotud värskest töötuks jäämisega, ühelt poolt kas siis töötuskindlustuse saamise tõttu, teisalt, nagu ka tööturuamet on täheldanud, töötuna registreerivad end isikud, kes pole ka varasemalt töötanud, ehk siis registreeritakse töötuks „kindluse mõttes” või siis seonduvalt pere peamise toitja töötuks jäämisega. See tähendab, et suur hulk isikuid ei töötanud ka nõ õitsengu ajal, kuid see polnud pere jaoks probleemiks, sest perele teenis elatist teine pereliige. Vaeseks jäänud perede olukorda on pigem mõjutanud välisriikide tööjõuturu äralangemine kui kohapealt töökoha kadumine.

Supiköögid ja vana kuub on viimane abistamismeede, mille puhul mingil põhjusel on inimene on välja jäänud kõikidest eelnevatest abisüsteemidest, eelkõige näiteks kodutute puhul, kes oma asjaajamistele on lihtsalt käega löönud. Toidu- ja riideabi võib aga olla ka täiendavaks abiks muude meetmete kõrval.

Töötute massiline tung supiköökidesse on ajakirjanduslik müüt. Tallinnast saabuvad rindeuudised supiköökidesse kuhjunud abivajajatest on küll reaalsed, kuid keegi pole päris uurinud, millisel põhjusel inimesed sinna sattunud on. Kindlasti ei ole need aga värsked töötud ja kindlasti ei ole supiköök nende ainukene toiduallikas. Pigem on tegemist inimestega, kes oleksid olnud supiköögi klientuur ka headel aegadel, kelle sissetulek pole kunagi stabiilne olnud, näiteks elatuti juhutöödest.

Valga linnal on supiköök olemas, kuid seal pole pelgalt tegemist vaid supi jagamisega, igapäevases menüüs on kolm korda nädalas korralik supiports koos magustoiduga ja kaks korda nädalas praad koos magustoiduga. Toidukorra eest maksab linn ning osaliselt ka sööjad ise, kelle sissetulek seda võimaldab. Teenust osutab kirikukoguduse poolt moodustatud mittetulundusühing Domus Petri Kogu, kes tegeleb ühtlasi pikaajaliste töötute tööharjumuse taastamise programmiga, milles on nii tõised tegevused kui ka nõustamine ja eneseabi. Pikka aega tööta olnud inimestel võtab tööga harjumine aega vähemalt kolm korda rohkem, kui ta töötu on olnud, seejuures on oluline hoida neid ühiskondlikuna. Tõsine probleem on alkoholisõltuvusega, millega toimetulemiseks on kahjuks väga vähe riiklikke meetmeid. On vaid võimalik veenda inimest on probleemiga pöörduma psühhiaatri juurde, kes kirjutab välja ravimid alkoholitungi vähendamiseks, kuid tõsiseltvõetavad nõustamise ja rehabilitatsiooniteenused on kättesaadavad vaid väga vähestes kohtades ning eelkõige sõltub kõik inimese tahtest.

Olulisima abinõuna majanduskriisi tingimustes on Valga linna sotsiaalhoolekandes vajalik tegeleda elamispindade tagamisega seda vajavatele perekondadele. Praeguseks on linnavalitsuses töös mitmeid lahendusi linnale kuuluvate elamispindade arvu suurendamiseks. Kodutuks jäämist aga igal juhul karta ei tasu, siiani oleme suutnud elamispinna võimaldada kõigile abivajajatele.

Igal juhul tasub aga oma muredega minna sotsiaaltöötajate juurde, sest läbi teie koduseinte me teie muresid ei näe ega kuule. Selles pole ka midagi häbenemisväärset, see on sama normaalne, kui minna haigeks jäädes perearsti juurde. Nii nagu haigusi ennetavalt tuleb tervislikku eluviisi harrastada, nii tuleks ka elamisega hättasattumist ennetada – vähendage asjatut tarbimist, ärge selleks mingil juhul võtke kõrge intressiga kiirlaene, mõelge säästlikumale eluviisile, miks ka mitte kevadel kartuli maha panna ja sügisel seenele.

Meeli Tuubel
Valga Linnavalitsus
Sotsiaalabiameeti juhataja
Tel 76 69 943; 51 14 554
e-post meeli.tuubel@valgalv.ee